KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 4.6.2025 r.
COM(2025) 221 final

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Polski

{SWD(2025) 221 final}

Zalecenie

ZALECENIE RADY

w sprawie polityki gospodarczej, polityki społecznej, polityki zatrudnienia, polityki strukturalnej i polityki budżetowej Polski

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97[1], w szczególności jego art. 3 ust. 3,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

Kwestie ogólne

(1) W rozporządzeniu (UE) 2024/1263, które weszło w życie 30 kwietnia 2024 r. wskazano, że celem ram zarządzania gospodarczego jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Rozporządzenie stanowi, że Rada i Komisja prowadzą wielostronny nadzór w kontekście europejskiego semestru zgodnie z celami i wymogami określonymi w TFUE. Europejski semestr obejmuje, w szczególności, formułowanie zaleceń dla poszczególnych krajów i nadzór nad ich wdrażaniem. Rozporządzenie przyczynia się również do zapewnienia poczucia odpowiedzialności za politykę fiskalną na szczeblu krajowym i koncentruje się na perspektywie średniookresowej tej polityki oraz jednocześnie na skuteczniejszym i spójniejszym egzekwowaniu przepisów. Każde państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Radzie i Komisji krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny zawierający jego zobowiązania dotyczące polityki budżetowej, reform i inwestycji, obejmujący okres cztero- lub pięcioletni, w zależności od długości kadencji parlamentarnej w tym

[1] Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

państwie członkowskim. Ścieżka wydatków netto[2] przewidziana w tych planach musi spełniać wymogi określone w rozporządzeniu, w tym wymogi dotyczące wprowadzenia lub utrzymania prawdopodobnej tendencji spadkowej długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do końca okresu dostosowawczego lub utrzymania długu na ostrożnym poziomie poniżej 60 % produktu krajowego brutto (PKB) oraz sprowadzenia lub utrzymania deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB, w średnim okresie. W przypadku gdy państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia odpowiedniego pakietu reform i inwestycji zgodnie z kryteriami określonymi w rozporządzeniu, okres dostosowawczy może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata.

(2) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241[3] ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności („RRF”) weszło w życie w dniu 19 lutego 2021 r. RRF zapewnia państwom członkowskim wsparcie finansowe służące realizacji reform i inwestycji, tworząc w ten sposób impuls fiskalny finansowany przez Unię. Zgodnie z priorytetami europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej RRF przyczynia się do odbudowy gospodarczej i społecznej, pobudzając jednocześnie zrównoważone reformy i inwestycje, które promują w szczególności zieloną i cyfrową transformację oraz zwiększają odporność gospodarek państw członkowskich. Pomaga również wzmocnić finanse publiczne oraz pobudzić wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy w średnim i długim okresie, a także zwiększyć spójność terytorialną wewnątrz Unii i wspierać dalsze wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych.

(3) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435[4] („rozporządzenie w sprawie REPowerEU”), które zostało przyjęte w dniu 27 lutego 2023 r., ma na celu stopniowe redukowanie zależności Unii od importu paliw kopalnych z Rosji. Pomoże to osiągnąć bezpieczeństwo energetyczne i zdywersyfikować dostawy energii w Unii przy jednoczesnym zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zdolności magazynowania energii oraz efektywności energetycznej. Polska dodała do swojego krajowego planu odbudowy i zwiększania odporności nowy rozdział REPowerEU w celu finansowania kluczowych reform i inwestycji, które pomogą w osiągnięciu celów REPowerEU.

(4) W dniu 3 maja 2021 r. Polska przedłożyła Komisji swój krajowy plan odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia (UE) 2021/241. Na podstawie art. 19 tego rozporządzenia Komisja oceniła adekwatność, skuteczność, efektywność oraz spójność planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie

---

[2] Wydatki netto zgodnie z definicją w art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263: „wydatki netto” oznaczają wydatki publiczne po skorygowaniu o: (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

[3] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[4] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/435 z dnia 27 lutego 2023 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2021/241 w odniesieniu do rozdziałów REPowerEU w planach odbudowy i zwiększania odporności oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 1303/2013, (UE) 2021/1060 i (UE) 2021/1755 oraz dyrektywy 2003/87/WE (Dz.U. L 63 z 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

z wytycznymi dotyczącymi oceny określonymi w załączniku V. W dniu 17 czerwca 2022 r. Rada przyjęła decyzję wykonawczą zatwierdzającą ocenę planu odbudowy i zwiększania odporności Polski[5], który zmieniono dnia 8 grudnia 2023 r. na podstawie przepisów art. 18 ust. 2 w celu zaktualizowania maksymalnego wkładu finansowego z tytułu bezzwrotnego wsparcia finansowego, a także w celu włączenia rozdziału REPowerEU[6]. Uruchomienie transz jest uzależnione od przyjęcia przez Komisję decyzji – zgodnie z art. 24 ust. 5 – stwierdzającej, że Polska osiągnęła w zadowalający sposób odpowiednie kamienie milowe i wartości docelowe określone w decyzji wykonawczej Rady. Osiągnięcie w zadowalający sposób wymaga, aby działania związane z uprzednio osiągniętymi kamieniami milowymi i wartościami docelowymi dotyczącymi tej samej reformy lub inwestycji nie zostały odwrócone.

(5) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada, na podstawie zalecenia Komisji, przyjęła zalecenie w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Polski[7]. Plan, złożony zgodnie z art. 11 i art. 36 ust. 1 lit a) rozporządzenia (UE) 2024/1263, obejmuje okres od 2025 r. do 2028 r. i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na cztery lata.

(6) W dniu 26 listopada 2024 r., działając na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1176/2011, Komisja przyjęła sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania na 2025 r., w którym nie wskazała Polski jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których potrzebna będzie szczegółowa ocena sytuacji. Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro oraz wniosek dotyczący wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu 2025, w którym przeanalizowano wdrażanie wytycznych dotyczących zatrudnienia i zasad Europejskiego filaru praw socjalnych. Rada przyjęła zalecenie w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro w dniu 13 maja 2025 r., a wspólne sprawozdanie o zatrudnieniu – 10 marca 2025 r.

(7) W dniu 29 stycznia 2025 r. Komisja opublikowała „Kompas konkurencyjności" – strategiczne ramy mające na celu zwiększenie globalnej konkurencyjności UE w ciągu najbliższych pięciu lat. W dokumencie tym wskazano trzy wymogi transformacyjne dotyczące zrównoważonego wzrostu gospodarczego: (i) innowacje, (ii) dekarbonizację i konkurencyjność oraz (iii) bezpieczeństwo. Aby zlikwidować lukę innowacyjną, UE dąży do wspierania innowacji przemysłowych, rozwoju przedsiębiorstw typu *start-up* za pomocą inicjatyw takich jak unijna strategia na rzecz przedsiębiorstw typu *start-up* i przedsiębiorstw *scale-up* oraz promowania wykorzystania zaawansowanych technologii takich jak sztuczna inteligencja i informatyka kwantowa. Z myślą o bardziej zielonej gospodarce Komisja nakreśliła kompleksowy Plan działania na rzecz przystępnej cenowo energii oraz Pakt dla czystego przemysłu, dbając o to, by przejście na czystą energię było racjonalne pod względem kosztów oraz sprzyjało konkurencyjności, zwłaszcza w sektorach energochłonnych, a także aby było motorem wzrostu. Aby ograniczyć nadmierne zależności i zwiększyć bezpieczeństwo, Unia dąży z determinacją do wzmocnienia globalnych partnerstw handlowych,

---

5 Decyzja wykonawcza Rady z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski (11805/2022).

6 Decyzja wykonawcza Rady z dnia 7 grudnia 2023 r. zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski (15835/2023).

7 Zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Polski, Dz.U. C/2025/642, 10.02.2025.

dywersyfikacji łańcuchów dostaw oraz zapewnienia dostępu do surowców krytycznych i źródeł czystej energii. Priorytety te opierają się na horyzontalnych czynnikach sprzyjających, którymi są uproszczenie regulacyjne, pogłębienie jednolitego rynku, finansowanie konkurencyjności oraz unia oszczędności i inwestycji, promowanie umiejętności i wysokiej jakości miejsc pracy, a także lepsza koordynacja polityk UE. Kompas konkurencyjności jest skoordynowany z europejskim semestrem, co zapewnia spójność polityk gospodarczych państw członkowskich ze strategicznymi celami Komisji oraz jednolite podejście do zarządzania gospodarczego, wspierając tym samym zrównoważony wzrost, innowacje i odporność w całej Unii.

(8) W 2025 r. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej nadal przebiega równolegle z wdrażaniem RRF. Pełne wdrożenie planów odbudowy i zwiększania odporności pozostaje nieodzowne do realizacji priorytetów politycznych w ramach europejskiego semestru, ponieważ plany te przyczyniają się do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów wydanych w ostatnich latach. Te zalecenia dla poszczególnych krajów pozostają aktualne również w odniesieniu do oceny planów odbudowy i zwiększania odporności, które są zmieniane zgodnie z art. 21 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(9) Zalecenia dla poszczególnych krajów na 2025 r. obejmują główne wyzwania w zakresie polityki gospodarczej, które nie zostały dostatecznie rozwiązane przez działania ujęte w planach odbudowy i zwiększania odporności – z uwzględnieniem odpowiednich wyzwań wskazanych w zaleceniach dla poszczególnych krajów z lat 2019–2024.

(10) W dniu 4 czerwca 2025 r. Komisja opublikowała sprawozdanie krajowe na 2025 r. dotyczące Polski. Oceniła w nim postępy Polski we wdrażaniu stosownych zaleceń dla tego kraju oraz podsumowała realizację planu odbudowy i zwiększania odporności przez Polskę. Na podstawie tej analizy w sprawozdaniu krajowym wskazano najpilniejsze wyzwania, przed którymi stoi Polska. Oceniono w nim również postępy Polski we wdrażaniu Europejskiego filaru praw socjalnych oraz w realizacji głównych celów Unii dotyczących zatrudnienia, umiejętności i ograniczania ubóstwa, a także postępy w realizacji celów ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Ocena rocznego sprawozdania z postępów

(11) W dniu 21 stycznia 2025 r. Rada zaleciła Polsce następujące maksymalne stopy wzrostu wydatków netto: 6,3 % w 2025 r., 4,4 % w 2026 r., 4,0 % w 2027 r. oraz 3,5 % w 2028 r., co odpowiada skumulowanym stopom wzrostu obliczonym przez odniesienie do roku 2023, wynoszącym: 19,6 % w 2025 r., 24,9 % w 2026 r., 29,9 % w 2027 r. oraz 34,4 % w 2028 r. W latach 2025–2028 te maksymalne stopy wzrostu wydatków netto są spójne ze ścieżką korygującą zgodnie z art. 3 ust. 4 rozporządzenia 1467/97, jak zaleciła Rada 21 stycznia 2025 r. w celu likwidacji nadmiernego deficytu[8]. W dniu 30 kwietnia 2025 r. Polska przedłożyła swoje roczne sprawozdanie z postępów[9], w którym przedstawiła działania podjęte w odpowiedzi na zalecenie Rady z dnia 21 stycznia 2025 r. mające na celu likwidację nadmiernego deficytu;

[8] Zalecenie Rady mające na celu likwidację nadmiernego deficytu budżetowego w Polsce, C/2025/5037.

[9] Roczne sprawozdania z postępów za 2025 r. są dostępne na stronie: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en

w sprawozdaniu przedstawiła również stan realizacji reform i inwestycji ukierunkowanych na główne wyzwania zidentyfikowane w zaleceniach krajowych w ramach europejskiego semestru. Roczne sprawozdanie z postępów odzwierciedla również półroczną sprawozdawczość Polski z postępów w realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, zgodnie z art. 27 rozporządzenia (UE) 2021/241.

(12) Rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie i jej reperkusje stanowią dla Unii Europejskiej wyzwanie egzystencjalne. Komisja zaleciła uruchomienie, w skoordynowany sposób, krajowej klauzuli wyjścia przewidzianej w pakcie stabilności i wzrostu, aby wspierać wysiłki UE mające na celu osiągnięcie szybkiego i znaczącego wzrostu wydatków na obronę, i propozycja ta została pozytywnie przyjęta przez Radę Europejską 6 marca 2025 r. Na wniosek Polski, złożony 30 kwietnia 2025 r., Rada w [dniu] na zalecenie Komisji przyjęła zalecenie zezwalające Polsce na odchylenie od maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto i ich przekroczenie[10].

(13) Według danych zweryfikowanych przez Eurostat[11] deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych Polski, który w 2023 r. wynosił 5,3 % PKB, wzrósł do 6,6 % w 2024 r., a dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrósł z poziomu 49,5 % PKB na koniec 2023 r. do 55,3 % na koniec 2024 r. Zgodnie z obliczeniami Komisji zmiany te odpowiadają stopie wzrostu wydatków netto równej 12,7 % w 2024 r. W rocznym sprawozdaniu z postępów za 2025 r. Polska również oszacowała wzrost wydatków netto w 2024 r. na 12,7 %. Z szacunków Komisji wynika, że w 2024 r. kurs polityki fiskalnej[12], który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, był ekspansywny, na poziomie 1,8 % PKB.

(14) Według rocznego sprawozdania z postępów scenariusz makroekonomiczny, na którym oparto prognozy budżetowe Polski, przewiduje wzrost realnego PKB o 3,7 % w 2025 r. oraz inflację HICP na poziomie 4,5 % w 2025 r. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. realny PKB wzrośnie o 3,3 % w 2025 r. i 3,0 % w 2026 r., a inflacja HICP wyniesie 3,6 % w 2025 r. i 2,8 % w 2026 r.

(15) W rocznym sprawozdaniu z postępów przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmaleje do 6,3 % PKB w 2025 r., natomiast relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 57,8 % do końca 2025 r. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 5,8 % w 2025 r. W prognozie Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości 6,4 % PKB w 2025 r. Spadek deficytu w 2025 r. wynika głównie z wpływu działań dyskrecjonalnych po stronie dochodów, w tym podwyżek akcyzy oraz braku indeksacji progów podatku dochodowego od osób fizycznych. Według obliczeń Komisji zmiany te odpowiadają

---

[10] Zalecenie Rady zezwalające Polsce na odchylenie od zaleconej ścieżki wydatków netto i jej przekroczenie (uruchomienie krajowej klauzuli wyjścia), Dz.U. C/2025/xxx, x.x.2025.

[11] Eurostat-Euro Indicators [Wskaźniki dotyczące euro, Eurostat], 22.4.2025 r.

[12] Kurs polityki fiskalnej jest zdefiniowany jako miara rocznej zmiany sytuacji budżetowej sektora instytucji rządowych i samorządowych. Ma on na celu ocenę impulsu dla gospodarki wynikającego z polityk fiskalnych, zarówno tych finansowanych ze środków krajowych, jak i z budżetu UE. Miernikiem kursu polityki fiskalnej jest różnica między (i) potencjalnym wzrostem w perspektywie średnioterminowej a (ii) zmianą poziomu wydatków pierwotnych po skorygowaniu o działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, uwzględniającą wydatki pokryte za pomocą bezzwrotnego wsparcia (dotacji) z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz innych funduszy unijnych.

wzrostowi wydatków netto o 6,2 % w 2025 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2025 r. kurs polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie ekspansywny, na poziomie 0,3 % PKB. Relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 58,0 % do końca 2025 r. Wzrost relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w 2025 r. wynika głównie z wysokiego przewidywanego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz wartości rezydualnych zmiany długu związanych z inwestycjami obronnymi.

(16) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych wynoszące 1,2 % PKB mają być finansowane w 2025 r. za pomocą bezzwrotnego wsparcia („dotacji") z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, podczas gdy w 2024 r. finansowane w ten sposób wydatki wynosiły 0,3 % PKB. Wydatki finansowane z bezzwrotnego wsparcia w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności umożliwiają wysokiej jakości inwestycje i reformy zwiększające wydajność bez wywierania bezpośredniego wpływu na saldo i dług sektora instytucji rządowych i samorządowych Polski.

(17) Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych na obronę w Polsce wyniosły 1,6 % PKB w 2021 r., 1,6 % PKB w 2022 r. oraz 2,0 % PKB w 2023 r.[13]. Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki na obronę mają wynieść 2,7 % PKB w 2024 r. i 2,8 % PKB w 2025 r. Stanowi to wzrost o 1,2 punktu procentowego PKB w porównaniu z 2021 r. Okres, w którym uruchomiona zostaje krajowa klauzula wyjścia (2025–2028), umożliwia Polsce zmianę priorytetów wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych lub zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych, tak aby trwale wyższe wydatki na obronę nie zagrażały stabilności finansów publicznych w perspektywie średniookresowej.

(18) Według prognozy Komisji z wiosny 2025 r. wydatki netto w Polsce mają wzrosnąć o 6,2 % w 2025 r., a o 19,7 % w ujęciu łącznym w latach 2024 i 2025. Na podstawie prognozy Komisji z wiosny 2025 r. przewiduje się, że wzrost wydatków netto w Polsce w 2025 r. utrzyma się poniżej poziomu maksymalnej stopy wzrostu określonej w ścieżce korygującej. W ujęciu łącznym w latach 2024 i 2025 skumulowana stopa wzrostu wydatków netto ma przekroczyć zalecaną maksymalną stopę wzrostu, stanowiąc odchylenie[14] o mniej niż 0,1 % PKB. Z obecnych prognoz dotyczących wydatków na obronę wynika, że przewidywane odchylenie mieści się w granicach elastyczności krajowej klauzuli wyjścia. W związku z tym procedura nadmiernego deficytu wobec Polski zostaje zawieszona.

(19) Roczne sprawozdanie z postępów za 2025 r. nie zawiera prognoz budżetowych na okres po 2025 r. Przy uwzględnieniu środków z zakresu polityki znanych w dacie granicznej prognozy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2026 r. przewidziany w prognozie Komisji z wiosny 2025 r. ma wynieść 6,1 % PKB. Spadek deficytu w 2026 r. wynika głównie z wpływu działań dyskrecjonalnych po stronie dochodów, w tym podwyżek akcyzy oraz braku indeksacji progów podatku dochodowego od osób fizycznych. Zmiany te odpowiadają wzrostowi wydatków netto o 5,4 % w 2026 r. Na podstawie szacunków Komisji przewiduje się, że w 2026 r. kurs

[13] Eurostat, wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych według klasyfikacji funkcji sektora instytucji rządowych i samorządowych (COFOG).

[14] Począwszy od 2026 r. wartości te pojawią się na rachunku kontrolnym ustanowionym art. 22 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

polityki fiskalnej, który obejmuje wydatki finansowane zarówno ze środków krajowych, jak i unijnych, będzie zasadniczo neutralny. Prognozowana przez Komisję relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB ma wzrosnąć do 65,3 % do końca 2026 r. Wzrost relacji długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w 2026 r. wynika głównie z wysokiego przewidywanego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz wartości rezydualnych zmiany długu związanych z inwestycjami obronnymi i jednorazowymi transferami związanymi z inwestycjami finansowanymi z pożyczek w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w 2026 r.

Główne wyzwania polityczne

(20) Świadczenia społeczne w Polsce są w dużej mierze nieukierunkowane i nieuzależnione od kryterium dochodowego na poziomie gospodarstwa domowego. Efektem tego jest system opieki społecznej o ograniczonej zdolności redystrybucji. W dokumentach budżetowych poprawić można by przejrzystość, jeśli chodzi o bieżące i planowane inwestycje. Brak jest obecnie zintegrowanego i kompleksowego przeglądu bieżących inwestycji i ich źródeł finansowania, w tym w odniesieniu do funduszy pozabudżetowych i przedsiębiorstw państwowych. Chociaż informacje takie są w różnym stopniu dostępne, są jednak rozproszone w różnych dokumentach, takich jak wieloletnie programy inwestycyjne i plany finansowe przedsiębiorstw państwowych i funduszy pozabudżetowych. Procedury oceny i wyboru projektów inwestycji publicznych oraz prowadzenia przeglądów *ex post* są niewydolne. Znormalizowane metody oceny projektów obowiązują jedynie w odniesieniu do inwestycji finansowanych przez UE, ale mogłyby być stosowane do wszystkich dużych inwestycji finansowanych przez rząd. Procedury wyboru projektów różnią się między poszczególnymi ministerstwami oraz w zależności od rodzaju projektu i źródła finansowania. Brakuje jednolitych kryteriów wyboru projektów i ustalania wśród nich priorytetów na szczeblu rządu centralnego.

(21) Polska jest jednym z najszybciej starzejących się krajów w UE i w perspektywie długoterminowej tendencje demograficzne będą oddziaływać na jej system emerytalny. Ustawowy wiek emerytalny umożliwia kobietom przechodzenie na emeryturę w wieku 60 lat, co wpływa na liczbę kobiet pracujących lub poszukujących pracy w porównaniu z liczbą mężczyzn, których ustawowy wiek emerytalny wynosi 65 lat. Aby podnieść rzeczywisty wiek przejścia na emeryturę, Polska wdrożyła jeden ukierunkowany środek, który przewidziała w swoim planie odbudowy i zwiększania odporności i który ma promować pracę po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego, ale konieczne byłyby dalsze wysiłki, aby sprostać wyzwaniu związanemu z zapewnieniem adekwatności przyszłych emerytur i zachowaniem stabilności systemu emerytalnego. Różnym grupom w Polsce przysługują specjalne świadczenia emerytalne, które nie zawsze są związane z ryzykiem zawodowym i które należałoby poddać gruntownemu przeglądowi, aby zapewnić sprawiedliwość systemu.

(22) Zgodnie z art. 19 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/241 i kryterium 2.2 załącznika V do tego rozporządzenia plan odbudowy i zwiększania odporności zawiera obszerny zestaw wzajemnie wzmacniających się reform i inwestycji, które mają zostać wdrożone do 2026 r. Spodziewane jest, że przyczynią się one do skutecznego sprostania wszystkim wyzwaniom (lub znacznej ich części) określonym w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów. Ze względu na te napięte ramy czasowe dokończenie skutecznej realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, jest nieodzowne dla zwiększenia długoterminowej konkurencyjności Polski dzięki zielonej i cyfrowej transformacji,

przy jednoczesnym zapewnieniu sprawiedliwości społecznej. Aby móc zrealizować do sierpnia 2026 r. zobowiązania przewidziane w planie odbudowy i zwiększania odporności, Polska musi przyspieszyć realizację reform i inwestycji, stawiając czoła istniejącym wyzwaniom. W szczególności konieczna jest ścisła koordynacja między organami publicznymi, w tym organami administracji regionalnej i lokalnej, które są odpowiedzialne za środki wykonawcze w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności. Systematyczne angażowanie władz lokalnych i regionalnych, partnerów społecznych, społeczeństwa obywatelskiego i innych odpowiednich zainteresowanych stron pozostaje nieodzowne do zapewnienia szerokiego poczucia odpowiedzialności za pomyślną realizację planu odbudowy i zwiększania odporności.

(23) Przyspieszyło w Polsce wdrażanie programów polityki spójności, które obejmują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Funduszu Spójności (FS). Ważne jest kontynuowanie wysiłków, aby zapewnić szybkie wdrożenie tych programów i jednocześnie zmaksymalizować ich skutki w praktyce. Polska podejmuje już działania w ramach swoich programów polityki spójności, aby pobudzać konkurencyjność i wzrost. Jednocześnie jednak Polska boryka się z wyzwaniami, między innymi związanymi z potrzebą zwiększenia konkurencyjności we wschodnich regionach sąsiadujących z Rosją i Białorusią, przyspieszenia transformacji energetycznej w regionach południowo-zachodnich zależnych od węgla i przemysłu ciężkiego oraz w uprzemysłowionym centrum kraju, zaradzenia niedoborom wykwalifikowanej kadry i niedopasowaniu umiejętności oraz rozwiązania problemu dużego zapotrzebowania na mieszkania. Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (UE) 2021/1060 w ramach przeglądu śródokresowego programów polityki spójności Polska jest zobowiązana dokonać przeglądu poszczególnych programów, biorąc pod uwagę między innymi wyzwania wskazane w zaleceniach krajowych z 2024 r. We wnioskach Komisji przyjętych 1 kwietnia 2025 r.[15] przedłużono – w odniesieniu do każdego programu – termin przedłożenia oceny wyników przeglądu śródokresowego na okres po 31 marca 2025 r. Zapewniono także mechanizmy elastyczności, aby pomóc przyspieszyć wdrażanie programów i zachęcić państwa członkowskie do przeznaczania zasobów polityki spójności na pięć strategicznych obszarów priorytetowych dla Unii, mianowicie konkurencyjność w dziedzinie technologii strategicznych, obronność, mieszkalnictwo, odporność wodną i transformację energetyczną.

(24) Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy (STEP) zapewnia możliwość inwestowania w kluczowe priorytety strategiczne UE przez zwiększanie konkurencyjności UE. Środki ze STEP są przekazywane za pośrednictwem 11 istniejących funduszy UE. Państwa członkowskie też mogą przyczyniać się do programu InvestEU, wspierając inwestycje w obszarach priorytetowych. Polska może wykorzystać te inicjatywy, aby wspierać rozwój lub tworzenie technologii krytycznych, w tym czystych i zasobooszczędnych technologii.

(25) Oprócz wyzwań gospodarczych i społecznych uwzględnionych w planie odbudowy i zwiększania odporności oraz w ramach innych funduszy UE Polska stoi w obliczu kilku dodatkowych wyzwań, które dotyczą uproszczenia, badań naukowych

[15] Wniosek dotyczący ROZPORZĄDZENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającego rozporządzenia (UE) 2021/1058 i (UE) 2021/1056 w odniesieniu do środków szczególnych mających na celu sprostanie strategicznym wyzwaniom w kontekście przeglądu śródokresowego – COM(2025) 123 final.

i innowacji, energii, gospodarki wodnej, umiejętności i edukacji oraz włączenia grup defaworyzowanych na rynku pracy.

(26) Jak wskazano w Kompasie konkurencyjności, wszystkie instytucje unijne, krajowe i lokalne muszą dołożyć wszelkich starań, aby tworzyć prostsze przepisy i przyspieszyć procedury administracyjne. Komisja wyznaczyła ambitne cele dotyczące ograniczenia obciążenia administracyjnego: o co najmniej 25 %, a w przypadku MŚP – o co najmniej 35 %; stworzyła również nowe narzędzia służące osiąganiu tych celów, między innymi mechanizm testowania całego prawodawstwa UE w warunkach skrajnych oraz wzmocnione dialogi z zainteresowanymi stronami. Aby sprostać tym ambitnym celom, również Polska musi podjąć działania. 66 % przedsiębiorstw uważa, że złożoność procedur administracyjnych stanowi dla nich problem podczas prowadzenia działalności w Polsce[16]. Choć Polska posiada zasadniczo prokonkurencyjne ramy regulacyjne, wciąż boryka się z pewnymi wyzwaniami dotyczącymi złożoności prawa i zapewnienia skutecznych ram instytucjonalnych. Wyzwania te wiążą się z coraz większą zmiennością prawa oraz ograniczonym czasem, jakim dysponują przedsiębiorstwa, aby przygotować się na zmiany legislacyjne. W rezultacie obciążenie administracyjne firm jest duże, na przykład w związku z przepisami podatkowymi, i koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa, zwłaszcza MŚP, w związku z przestrzeganiem przepisów w dziedzinie pracy i podatków są stosunkowo wysokie. Z badania EBI dotyczącego inwestycji wynika, że 25 % firm w Polsce przydziela ponad 10 % swoich pracowników do zadań związanych z wymogami regulacyjnymi. Pomimo niedawnej poprawy odsetek nowych przedsiębiorstw rozpoczynających działalność utrzymuje się na niskim poziomie, zwłaszcza w przypadku przedsiębiorstw zatrudniających pracowników. System udzielania zamówień publicznych nadal cechują niewielka liczba przedsiębiorstw składających oferty oraz długotrwałe i złożone procedury. Dalsza cyfryzacja procedur udzielania zamówień publicznych oraz opracowanie oferty szkoleniowej dla MŚP może pomóc w rozwiązaniu tych problemów.

(27) Przyszły wzrost gospodarczy i konkurencyjność Polski w coraz większym stopniu zależą od jej zdolności do wykorzystania potencjału nauki i innowacji. Pomimo stałego wzrostu wydatków przedsiębiorstw na badania naukowe i rozwój, wyniki Polski w zakresie innowacji są wciąż ograniczone – w 2024 r. jej wyniki w dziedzinie badań naukowych i rozwoju wyniosły jedynie 65,9 % średniej dla UE, co stanowiło poprawę o 3,3 punktu procentowego w porównaniu z 2023 r. Współpraca między środowiskami nauki i biznesu jest ograniczona, co hamuje możliwości Polski w zakresie komercjalizacji badań naukowych. Problem ten pogłębiają słabo rozwinięta baza naukowa oraz niewystarczająco ukierunkowane programy promujące badania stosowane i partnerstwa akademicko-prywatne. Konieczne będzie w tym względzie wzmocnienie powiązań między nauką a biznesem oraz zwiększenie atrakcyjności karier naukowych. Przegląd i usprawnienie obecnych instrumentów wsparcia oraz tworzenie zachęt dla naukowców do współpracy z przemysłem to jedne z kluczowych działań prowadzących do stworzenia dobrze funkcjonującego ekosystemu innowacji i nauki. Dalsze postępy zależą także od trwałego wzrostu wydatków publicznych na badania naukowe i rozwój oraz od reform mających zwiększyć konkurencyjność i międzynarodowy charakter instytucji naukowych.

---

16 „Businesses' attitudes towards corruption in the EU” [Postrzeganie korupcji przez przedsiębiorstwa w UE], badanie Eurobarometr Flash (kwiecień 2024 r.); EIB Investment Survey 2024 Country Overview: Poland [Badanie EBI dotyczące inwestycji w 2024 r. – przegląd sytuacji: Polska].

(28) Wysokie koszty energii wywierają presję na konkurencyjność przedsiębiorstw w Polsce. Kraj ten powinien promować sygnały cenowe na rynku energii elektrycznej, które sprzyjają inwestycjom w wytwarzanie czystej energii elektrycznej i przyczyniają się do przystępnych cen energii. Można tego dokonań na przykład przez zachęcanie do dynamicznego ustalania cen oraz dostosowywanie podatków i opłat za energię elektryczną dla gospodarstw domowych i przemysłu przez przesunięcie obciążenia podatkowego z energii elektrycznej na paliwa kopalne. Zwiększona elastyczność sieci i transgraniczne połączenia międzysystemowe również mogą pomóc w ograniczeniu cen energii elektrycznej. Konieczne jest nakreślenie ścieżki dekarbonizacji, w której kładzie się nacisk na efektywność energetyczną, zrównoważone odnawialne źródła ciepła i wykorzystanie ciepła odpadowego. W Polsce notuje się znaczne dopłaty do paliw kopalnych i nie planuje się ich wycofania przed 2030 r. W pierwszej kolejności można by wycofać zwłaszcza te dopłaty do paliw kopalnych, które nie rozwiązują w ukierunkowany sposób problemu ubóstwa energetycznego ani rzeczywistych kwestii bezpieczeństwa energetycznego, są przeszkodą dla elektryfikacji i nie mają zasadniczego znaczenia dla konkurencyjności przemysłu. W Polsce dopłaty do paliw kopalnych, jak na przykład dotacje dla sektora górnictwa węgla kamiennego oraz zwolnienia podatkowe od węgla i oleju opałowego, są nieefektywne z gospodarczego punktu widzenia i przedłużają zależność od paliw kopalnych, w szczególności węgla. Polska wdrożyła szereg krajowych strategii politycznych promujących renowację budynków mieszkalnych, w tym duże programy dotacji finansowane w ramach planu odbudowy i zwiększania odporności. Strategie te wymagają dalszego wzmocnienia i dostosowania do celów klimatycznych UE na 2030 r. Konieczne są zatem ukierunkowane wysiłki na rzecz ograniczenia emisji dwutlenku węgla z budynków, ze szczególnym naciskiem na poprawę efektywności energetycznej i dekarbonizację systemów ciepłowniczych.

(29) Polska stoi w obliczu wyzwań związanych z przystosowaniem się do zmiany klimatu, na przykład ryzyka suszy i powodzi. Plan odbudowy i zwiększania odporności obejmuje środki mające poprawić retencję wody na obszarach wiejskich. Polska mogłaby osiągnąć większą spójność polityki przez ściślejszą koordynację działań realizowanych przez różne instytucje odpowiedzialne za odnośne polityki. Mogłoby to pomóc we wdrażaniu zrównoważonych rozwiązań, takich jak rozwiązania adaptacyjne oparte na zasobach przyrody służące poprawie zaopatrzenia w wodę i przystosowaniu się do zmiany klimatu. Przyczyniłoby się to równocześnie do długoterminowego zrównoważenia rolnictwa i innych sektorów, które są zależne od usług ekosystemowych.

(30) Utrzymujące się niedobory wykwalifikowanej kadry, między innymi na potrzeby zielonej i cyfrowej transformacji, negatywnie wpływają na konkurencyjność Polski i utrudniają działalność inwestycyjną. W szczególności Polska notuje stale niski odsetek osób rozpoczynających studia w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) oraz pozostaje w tyle pod względem odsetka absolwentów tych dziedzin, co ogranicza jej zdolności innowacyjne. Aby temu zaradzić, konieczna jest poprawa sposobu nauczania przedmiotów STEM w szkołach, zapewnienie studentom lepszego poradnictwa zawodowego i zachęcanie grup niedostatecznie reprezentowanych, zwłaszcza kobiet, do studiów na kierunkach STEM. Należy zintensyfikować odpowiednie strategie mające na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności ekologicznych w drodze kształcenia i szkolenia. Również niski odsetek osób uczestniczących w programach uczenia się dorosłych pogarsza niedobór wykwalifikowanej kadry. Według najnowszego badania edukacji dorosłych (AES), opublikowanego w 2024 r., wskaźnik uczestnictwa dorosłych w uczeniu się

wyniósł 20,3 %, dużo poniżej średniej unijnej równej 39,5 % i poziomu docelowego na 2030 r. wynoszącego 51,7 %. Aby zwiększyć uczestnictwo w uczeniu się dorosłych, potrzebne jest również większe wsparcie ze strony pracodawców. Zajęcie się problemem pogorszenia poziomu umiejętności podstawowych ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia wszystkim możliwości w zakresie edukacji i podnoszenia kwalifikacji, jak również możliwości zatrudnienia w późniejszym życiu. Polski system kształcenia i szkolenia zawodowego charakteryzuje się brakiem skuteczności, co znacznie obniża podaż umiejętności, na które jest zapotrzebowanie, oraz ogranicza szanse zatrudnienia absolwentów i stawia ich w obliczu większego ryzyka bezrobocia i wykluczenia społecznego.

(31) Niepokój budzą nadal kwestie integracji na rynku pracy grup defaworyzowanych, w tym kobiet, osób z niepełnosprawnościami lub osób z niższym poziomem wykształcenia. Choć luka w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami (w wieku od 20 do 64 lat) zmniejszyła się z 14,8 pp. w 2020 r. do 11,6 pp. w 2024 r., to wciąż przekracza średnią dla UE wynoszącą 10 pp. Luka w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami w 2023 r. wyniosła 33,9 pp., znacznie powyżej średniej unijnej równej 21,5 pp. Istnieje zatem pole do zwiększenia skuteczności polityk aktywizacji, w szczególności przez: i) lepsze ukierunkowanie działań, aby pomóc w integracji grup defaworyzowanych na rynku pracy, ii) zwiększenie skuteczności publicznych służb zatrudnienia oraz iii) dalszą poprawę jakości i dostępności domowej i środowiskowej formalnej opieki długoterminowej oraz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Obszary te wchodzą w zakres reform i inwestycji ujętych w polskim planie odbudowy i zwiększania odporności, ale w przyszłości konieczne będą dalsze działania. Obok strategii podnoszenia i zmiany kwalifikacji także zwiększanie uczestnictwa grup o najniższych wskaźnikach zatrudnienia, w tym osób z niepełnosprawnościami, może mieć pozytywny wpływ na konkurencyjność Polski w perspektywie długoterminowej. Różnica w poziomie wykształcenia osób z niepełnosprawnościami również budzi zaniepokojenie. W roku szkolnym 2021/2022 odsetek takich osób z wykształceniem pomaturalnym wyniósł 32 %, a średnia różnica w poziomie wykształcenia w tym okresie sięgała 18,4 pp. (11,3 pp. dla całej UE). Ponadto odsetek osób młodych z niepełnosprawnościami, które nie kształcą się, nie pracują ani nie szkolą (młodzież NEET) (40 %) należy do najwyższych w UE. Do tego, by zwiększyć inkluzywność systemu kształcenia i szkolenia, potrzebne jest kompleksowe podejście strategiczne, które uwzględnia poprawę umiejętności nauczycieli oraz udzielane im wsparcie,

NINIEJSZYM ZALECA Polsce podjęcie w latach 2025 i 2026 działań mających na celu:

1. Zwiększenie ogólnych wydatków na obronę i wzmocnienie ogólnej gotowości bojowej zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z dnia 6 marca 2025 r. Przestrzeganie maksymalnych stóp wzrostu wydatków netto, zaleconych przez Radę 21 stycznia 2025 r., w celu likwidacji nadmiernego deficytu, przy jednoczesnym wykorzystaniu, w ramach krajowej klauzuli wyjścia, możliwości zwiększonych wydatków na obronę. Poprawienie efektywności wydatków publicznych, w tym przez lepsze ukierunkowanie świadczeń społecznych, usprawnienie procesu budżetowego, zapewnienie większej przejrzystości planowania inwestycji oraz powszechniejsze stosowanie znormalizowanych procedur oceny i wyboru projektów. Przyspieszenie realizacji gotowych projektów w zakresie inwestycji publicznych i promowanie prywatnych inwestycji, aby wspierać odbudowę gospodarki. Zapewnienie adekwatności przyszłych świadczeń emerytalnych i wzmocnienie stabilności systemu emerytalnego, w tym przez wprowadzenie środków dotyczących

rzeczywistego wieku przejścia na emeryturę i zreformowanie preferencyjnych systemów emerytalnych.

2. Przyspieszenie realizacji planu odbudowy i zwiększania odporności, w tym rozdziału REPowerEU, z uwagi na terminy dokończenia reform i inwestycji, które obowiązują na mocy rozporządzenia (UE) 2021/241. Przyspieszenie wdrażania programów polityki spójności (EFRR, FST, EFS+, FS), w stosownych przypadkach z wykorzystaniem możliwości wynikających z przeglądu śródokresowego. Optymalne wykorzystanie unijnych instrumentów, w tym możliwości poprawy konkurencyjności, jakie oferują Program InvestEU i Platforma na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy.

3. Uproszczenie regulacji, usprawnienie narzędzi regulacyjnych i zapewnienie, aby ramy prawne były stabilne i jasne dla sektora biznesu. Wprowadzenie środków mających ograniczyć obciążenie administracyjne spoczywające na przedsiębiorstwach. Zachęcanie do konkurencji w procedurach udzielania zamówień publicznych przez poprawę ich efektywności i zmniejszenie uciążliwości, zwłaszcza dla MŚP. Wzmocnienie powiązań między nauką a biznesem przez usprawnienie struktur wsparcia, wdrażanie ukierunkowanych systemów finansowania oraz tworzenie zachęt dla naukowców do współpracy z sektorem prywatnym. Usprawnienie i unowocześnienie publicznego systemu badań naukowych przez zwiększenie atrakcyjności karier naukowych, zwiększenie publicznych nakładów na badania naukowe i rozwój oraz wspieranie instytucji badawczych. Ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej na innowacje.

4. Promowanie wyważonych sygnałów cen energii elektrycznej, które sprzyjają inwestowaniu w wytwarzanie czystej energii elektrycznej, przez dostosowywanie podatków i opłat za energię elektryczną dla gospodarstw domowych i przemysłu w stosunku do podatków i opłat dotyczących paliw kopalnych. Zwiększenie przepustowości i elastyczności sieci elektroenergetycznych, zwiększenie transgranicznego handlu energią elektryczną oraz stosowanie ograniczeń wyłącznie do przypadków uzasadnionych zasadami unijnego rynku energii, zwłaszcza w przypadkach ograniczeń w zakresie przydzielania zdolności krajowych. Ograniczenie zależności od paliw kopalnych przez przyspieszenie stopniowego wycofywania węgla w sektorze ciepłowniczym dzięki przechodzeniu na systemy zdekarbonizowane wykorzystujące energię odnawialną, zwiększenie efektywności energetycznej oraz stopniowe znoszenie dopłat do paliw kopalnych, zwłaszcza w odniesieniu do górnictwa węgla kamiennego. Poprawę zarządzania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, w szczególności strategii dotyczących gospodarki wodnej oraz ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów wodnych, z uwzględnieniem bieżących ocen skutków zmiany klimatu, aby zapewnić długoterminową stabilność sektorów i działalności zależnych od usług ekosystemów wodnych.

5. Wspieranie wysokiej jakości i inkluzywnej edukacji oraz umiejętności potrzebnych na rynku pracy, w tym umiejętności ekologicznych i cyfrowych, zwiększenie uczestnictwa w dziedzinach STEM w szkolnictwie wyższym i podniesienie jakości kształcenia nauczycieli oraz dalszą poprawę efektywności kształcenia i szkolenia zawodowego. Wspieranie i zwiększanie uczestnictwa osób dorosłych w programach uczenia się, w tym uczenia się pozaformalnego i w dziedzinach kluczowych dla konkurencyjności Polski. Podjęcie działań na rzecz zwiększenia uczestnictwa w rynku pracy grup defaworyzowanych, w tym przez skuteczną edukację umożliwiającą przekwalifikowanie zawodowe.

Sporządzono w Brukseli dnia […] r.

W imieniu Rady
Przewodniczący